

й всієї системи безпеки. Врешті-решт вони призводять до дестабілізації економічної та екологічної систем.

Серед різних правових заходів, спрямованих на попередження негативних наслідків людської діяльності на морі, поряд із суто морськими (організаційно-правовими та організаційно-технічними), особливе місце посідає кримінально-правове забезпечення безпеки мореплавства. Воно полягає, в першу чергу у впливі специфічними засобами на свідомість осіб з метою усунення так званих суб'єктивних факторів скоєння злочинних діянь, тобто забезпечення стану захищеності законних інтересів та прав осіб, суспільства та держави. Відповідно, ефективність кримінально-правових засобів забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства проявляється в дієвості впливу на потенційних суб'єктів злочинів, а в результаті на забезпечення загальної безпеки на морі.

Специфіка системи кримінально-правового забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства вимагає її спеціального кримінально-правового дослідження та окремого самостійного розгляду.

ІЗОВІТА А. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ В СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Вагоме місце серед суб'єктів запобіжної діяльності займають органи внутрішніх справ (далі — ОВС). Законом України «Про міліцію» запобігання правопорушенням та їх припинення віднесене до числа основних завдань міліції. (Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 // ВВР України. — 1991. — № 4. — Ст.20 (з наступними змінами та доповненнями)). Суттєву роль в цій системі відіграють оперативні підрозділи ОВС. Специфічною особливістю запобіжної діяльності назначених органів є те, що їх робота пов'язана з оперативно-розшуковою діяльністю, яка, відповідно до ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», становить систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. (Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 02.06.1992 // Відомості Верховної Ради України. — 1992 р. — № 22. — стаття 303(з наступними змінами та доповненнями)).

Проблемам запобігання злочинності заходами оперативно-розшукового характеру присвячені праці Г. А. Аванесова, Ю. М. Антоняна, О. М. Бандурки, В. М. Дрьоміна, В. О. Глушкова, В. В. Голіни, Л. М. Давиденка, І. М. Даньшина, О. М. Джужи, О. Г. Кальмана, О. М. Литвака та інших видатних вчених. Проте місцю та ролі цих заходів у виявленні та розкритті злочинів в земельній сфері достатньої уваги не приділялось.

Для здійснення оперативно-розшукової протидії злочинам, що вчиняються в сфері земельного ринку, в структурі МВС України діють підрозділи державної служби боротьби з економічною злочинністю, одним із функціональних обов'язків яких є організація роботи з протидії кримінальним правопорушенням у сфері господарської діяльності та руйнування злочинних схем у сфері економіки, у сфері земельних відносин і використання державного майна, запобігання незаконному використанню надр та інших природних ресурсів, легалізації (відмиванню) доходів, одержаних незаконним шляхом. (Про організацію діяльності підрозділів державної служби боротьби з економічною злочинністю Міністерства внутрішніх справ України / Наказ МВС України № 769 від 03.09.2012 р. / Офіційний вісник України — 2012 р. — № 73. — стор.71, стаття 2951 (з наступними змінами та доповненнями)). Крім того, активну участь у запобіганні злочинам, пов'язаним з незаконним обігом земельних ділянок на ринку земель, беруть оперативні підрозділи управління по боротьбі з організованою злочинністю.

Практична діяльність оперативних підрозділів ОВС із запобігання майновим злочинам в земельній сфері свідчить про те, що механізм вчинення злочину детально продумується та планується. Тому на першому плані розглядаються питання щодо ефективного застосування сил, засобів та заходів оперативно-розшукової діяльності. Відповідно, для виявлення злочинів, які пов'язані з незаконним заволодінням земельними ділянками на ринку земель, діяльність оперативних підрозділів повинна бути направлена на:

- опрацювання офіційних документів і статистичних даних, що характеризують стан земельних відносин на території обслуговування та особливостей земельних ресурсів регіону;
- вивчення прийнятих рішень органів влади та управління;
- проведення оперативно-розшукових заходів на території обслуговування;
- вивчення матеріалів перевірок контролюючих органів про виявлені правопорушення у сфері землекористування та відповідність заходів реагування.

У ході проведення запобіжних заходів працівники оперативних підрозділів ОВС повинні також звертати увагу на питання визначення експертної оцінки, орієнтуватись у ринковій кон'юктурі (знати розцінки

на земельні ділянки, співвідношення між попитом та пропозицією на них, ринковою активністю тощо).

Специфіка вчинюваних злочинів в сфері ринку земель обумовлює необхідність здійснення перевірок документального супроводу угод із земельними ділянками. В зв'язку з чим, оперативні підрозділи повинні значну увагу приділяти саме вивченню та аналізу документів, які регламентують передачу прав на земельні ділянки, зміну їх цільового призначення, порядок використання земель державної та комунальної власності тощо. На основі дослідження найбільш типових злочинів, які вчиняються в сфері земельного ринку, ми прийшли до висновку, що працівникам оперативних підрозділів ОВС необхідно активізувати оперативно-розшукову діяльність у напрямку проведення наступних заходів:

- дослідження документації районних відділів земельних ресурсів та органів місцевого самоврядування з метою викриття фактів незаконного одержання земельних часток (паїв) та державних актів на право приватної власності на землю;

- отримання у територіальних підрозділах Держземагенства відомостей про площі наявних у регіоні земель сільськогосподарського призначення, їх власників та орендарів, кількість державних актів на право власності на землі сільськогосподарського призначення та переведення земель сільськогосподарського призначення в інші категорії земель;

- вивчення інформації щодо використання земель сільськогосподарського призначення без наявних державних актів на право власності на землю, належним чином оформлених та зареєстрованих угод оренди землі або земельних паїв, незаконного переведення земель сільськогосподарського призначення в інші категорії земель;

- проведення перевірок законності використання земель запасу та резервного фонду сільськогосподарського призначення з метою запобігання фактам зловживань та хабарництва з боку керівників сільгосп-підприємств, голів сільських, селищних та міських рад;

- отримання в регіональних підрозділах держказначейства відомостей про сплату вартості земельних ділянок та орендних платежів за їх використання;

- проведення перевірок статутних документів сільськогосподарських підприємств, протоколів їх загальних зборів з метою недопущення включення підставних осіб.

Всебічне вивчення та аналіз інформації, яка міститься в зазначених документах, сприятиме як оперативному розкриттю злочинів в сфері земельного ринку, так і профілактиці їх вчинення у майбутньому.